

Lund-kommisjonen

Hvorfor i slett lune, Gleditsch?

Av *Sven G. Holtsmark*,
Institutt for forsvarsstudier

Fredsforskeren og statsviteren Nils Petter Gleditsch anklager meg i Aftenposten 21.5. for å delta i en «vendetta» mot Lund-kommisjonen og for å komme med «trivialiteter» om kontakten mellom den norske venstresiden og Sovjetunionen.

Først om anklagen om at jeg skal ha gått til et slags felttog mot Lund-kommisjonens rapport. Jeg har gjentatt til det kjedsommelige at det er vanskelig å si seg uenig i rapportens hovedkonklusjoner, slik disse er formulert i kommisjonens nøye avveide språkbruk. Både jeg og andre har imidlertid påpekt at kommisjonens mandat var såvidt snevert at det setter grenser for konklusjonenes rekkevidde. Kommisjonen gransket om de hemmelige tjenester var engasjert i ulovlig eller irregulær overvåking av norske borgere, med et særlig øye til en eventuell «samrøring» med partier, organisasjoner og institusjoner. Kommisjonen påviste at det er begått en rekke lov- og regelbrudd. Dessverre har mange forvekslet dette med en realitetsvurdering av overvåkings grunnlag og begrunnelse. Når kommisjonen f.eks. fastslår at forhørsretten gjennom en årrekke ga tillatelse til telefonavlytting av Knut Løfsnes på grunnlag av et for spinkelt materiale, sier dette noe om et rettsvesen som har forsømt seg. Det sier imidlertid ingenting om hvorvidt overvåkingen og telefonavlyttingen av Løfsnes var berettiget eller ikke.

Den andre beskyldningen fra Gle-

aitsch er at jeg har presentert «trivialiteter» om deler av venstresidens kontakt med Sovjetunionens representanter i etterkrigstiden. Gleditsch avviser som betydningsløse de forhold som jeg har valgt å dokumentere. Dermed gir han uttrykk for et - for å si det forsiktig - oppsiktsvekkende syn på normene for politisk adferd. Mener virkelig Gleditsch at det er «trivielt» at norske stortingsrepresentanter formidler opplysninger fra lukkede komite- og plenums møter? Mener Gleditsch at det er «trivielt» at Werna Gerhardsen, hustruen til landets statsminister, ba Sovjetunionen fjerne NPKs Telemarksliste ved et stortingsvalg? Hvis det er «trivielt» at norske stortingsrepresentanter lekket referatet fra utenriksminister Hallvard Langes redegjørelse om Svalbard-saken under lukket møte i Stortinget 14. mai 1946 til Sovjetunionen, hvordan kan man da bli opprørt over «samrøringen» mellom Youngstorget og Politiets overvåkings-tjeneste? Lund-kommisjonen har ikke kunnet kartlegge i detalj «samrøringen» mellom Arbeiderpartiet og POT. For alt man vet kan informasjonen som ble formidlet under lavmælte samtaler i Folkets Hus, ha vært enda mer «triviell» enn de samtalenene som fant sted i den sovjetiske ambassade i Oslo.

Til sist om Løfsnes' ulykksalige tale i Moskva radio. Poenget med denne rørende historien, som i den russiske teksten er fremstilt med mer enn en antydning av ironi, var det underlige forhold at Løfsnes måtte be den russiske ambassade om hjelp til å oversette fra russisk (ikke fremskaffe, slik Gleditsch skriver) teksten til sin egen tale. Hvis vi legger godviljen til, kan vi kanskje få det til at Løfsnes selv hadde skrevet talen han holdt i Moskva radio (for deretter å miste både sine utkast og den norske teksten, mens han derimot hadde en russisk tekst). Selv om det var sin egen tekst Løfsnes leste opp i Moskva radio, rører ikke dette ved realitetene i saken. De redaksjonelle prinsipper i Moskva radio var noe annerledes enn i NRK. Jeg kan forsikre Gleditsch om at det - for å bruke Stalins uttrykk - ikke var «tilfeldig» hva som ble sagt i radiosendingene. Gleditsch avfeier at Løfsnes var del av noen «konspirasjon». Jeg har da heller aldri hevdet noe slikt. Derimot må det være tillatt å reise spørsmålet om dømmekraften til SFs første leder.